

7. oktober 2012

Byrådsavdeling for miljø og samferdsel
Rådhuset
0037 Oslo

INNSPILL TIL STRATEGI FOR ENERGIEFFEKTIVE OG KLIMANØYTRALE BYGG I OSLO

Innledning

Naturvernforbundet vil først takke for et godt samarbeid, blant annet i prosjektet Oljefri. Oslo kommunes innsats har ført til at mange privathusholdninger nå har erstattet sin oljefyr eller -kamin med klimavennlige oppvarmingsløsninger. En forutsetning for dette har vært Klima- og energifondet, som gjør at nødvendige investeringer blir mer overkommelige, også for privatpersoner.

Naturvernforbundet er glad for å se at kommunen nå utformer en helhetlig strategi for å gjøre Oslos bebyggelse mer klimavennlig. Målene som skal nås er ambisiøse og gode. Vi håper å kunne bidra til realiseringen av disse gjennom fortsatt samarbeid om utfasing av oljefyring i årene som kommer.

Kommunens målsetninger for energieffektive bygg vil kreve mange gode tiltak. Vi håper våre innspill til strategiutkastet kan bidra til at målene nås. Høringsinnspillene er delt inn i de tre undertemaene i strategien: Utfasing av oljefyring, energieffektivisering i bestående bygg, og innføring av passivhus. Under følger først en oppsummering av våre innspill.

Oppsummering av innspill

Naturvernforbundet foreslår å inkludere følgende i strategien:

- Innføre et kommunalt register for olje- og parafinfyrted ildsteder samt et register for varmebrønner
- I større grad forplikte Hafslund Varme til tiltak for å nå kommunens mål
- Initiere et oljetankprogram som tilbyr oppgraving av oljetanker bydel for bydel
- Innføre avgift på oljetanker over 30 år samt informere bedre om returordningen for oljetanker
- Etablere en ordning for samarbeid med organisasjoner som kan bistå kommunen i informasjonsarbeid og andre tiltak for å oppnå målene i strategien
- Sette mål om å senke bruken av direktevirkende elektrisitet til oppvarming. Skal elektrisitet brukes til oppvarming, bør det være gjennom varmepumper
- Satse på lokal energirådgivning og grønne leiekontrakter
- Utforme en energispareplan for kommunale bygg
- Sørge for kompetanseheving på energieffektivisering i byggebransjen samt bygge flere plussus før 2020, for å få pilotprosjekter på dette

1. Utfasing av oljefyring

Strategiutkastet refererer til klimameldingen (Meld. St. nr. 21 (2011–2012) *Norsk klimapolitikk*) samt klimaforliket fra 2008. Siden klimameldingen kom ut, har et bredt flertall i Stortinget også behandlet denne, og kommet fram til et nytt klimaforlik. Forliket av i år er enda mer ambisiøst enn regjeringens klimamelding på flere punkter. Dette gjelder bl.a. følgende vedtak: "Stortinget ber regjeringen innføre forbud mot fyring med fossil olje i husholdninger og til grunnlast i øvrige bygg i 2020."

Vedtaket om nasjonalt forbud mot oljefyring i 2020 styrker utgangspunktet for Oslo kommunes tilsvarende mål og vil gjøre det enklere å oppnå målet for kommunen. En henvisning til klimaforliket fra 2012 er dermed naturlig å integrere i strategien.

Utfasing av oljefyring: Kartlegging og teknisk gjennomføring

Naturvernforbundet savner en bedre oversikt over oljefyrte ildsteder i Oslo. I andre kommuner som Trondheim og Kristiansand har brann- og beredskapsstatene ansvar for å føre register over olje- og parafinfyrt ildsteder. Dette arbeidet er integrert i feiervesenets rutinesjekk av ildsteder. I disse kommunene har en bevilget noen ekstra midler til å kunne samkjøre registrene for slike ildsteder med registeret over nedgravde oljetanker. Et slikt tiltak i Oslo kommune ville forbedret den statistiske oversikten over fyring med olje i Oslo betraktelig.

Når Oslo kommune ønsker å promotere varmepumper, særlig bergvarmepumper, er det også behov for å lage et godt register over varmebrønner samt innføre god styring på hvor privatpersoner kan og ikke kan bore. Dette for å unngå uhell ved boring etter bergvarme. Samtidig er det viktig at kommunen spiller en aktiv rolle i å informere om returordninger for varmepumper, da mange av de eldre varmepumpene inneholder F-gasser.

Videre vil Hafslund Varme være helt sentral i utfasing av oljefyring i kommunen, og det er nødvendig at deres fjernvarmesystem blir oljefritt. Gjennom Oljefri-programmet har vi fått bekymringer fra flere store borettslag som ikke får koblet seg på fjernvarmenettet, til tross for at røret ligger i rett utenfor. Begrunnelsen til boligeiere har da vært at Hafslund Varme "hovedsakelig tilknytter nybygg til vårt fjernvarmenett de nærmeste to årene". Naturvernforbundet er derfor bekymret for at fjernvarmetilbudet til bestående bygg nå er for dårlig og kan føre til unødvendig utsettelse av utskifting av oljefyr.

Naturvernforbundet oppfordrer derfor Oslo kommune og Hafslund Varme til nært og forpliktende samarbeid om tiltakene i strategien, som også betyr større grad av enstemmig kommunikasjon ut til boligeiere. Som hovedaksjonær bør Oslo kommune vurdere om Hafslund Varme skal kunne koble til mindre borettslag og i mindre grad vektlegge høy inntjening.

Utfasing av oljefyring: Økonomiske insentiver

Naturvernforbundet er enig i at økt avgift på fyringsolje er et viktig tiltak for utfasing av oljefyring. Helst bør regjeringen øke avgiftsnivået på fyringsolje til svensk nivå over hele landet, men som et minimum må en tillate de kommunene som ønsker det, å øke avgiften lokalt.

Det er en utfordring at både oppgraving av tanker og boring etter bergvarme er langt dyrere dersom utstyr må fraktes separat til hver bolig. Ved en samkjøring av graving på nærliggende tomter vil kostnadene reduseres og det kan stimulere til nabosamarbeid også ved innkjøp av nye varmeløsninger.

Naturvernforbundet foreslår derfor at Oslo kommune initierer et frivillig oljetankprogram som tilbyr oppgraving av private oljetanker bydel for bydel. Tiltaket bør varsles i god tid til alle registrerte oljetankeiere, slik at en rekker å tenke på alternative

oppvarmingsløsninger, og være enten kostnadsfritt eller til en lavere kostnad enn ellers. Dette kan samkjøres med målrettede informasjonskampanjer i samarbeid med organisasjoner, velforeninger og boligbyggelag.

Naturvernforbundet oppfordrer også Oslo kommune til å se på muligheten for en høy avgift for de husstandene med oljetanker over 30 år. Dette vurderes allerede i flere kommuner som Naturvernforbundet samarbeider med i vår program Oljefri. I Oslo kan en slik avgift varsles i tilknytning til et kommunalt initiert oljtankprogram og dermed gi ytterlige insentiver til å fjerne oljetanken når tilbudet kommer til ens eget nabolag.

Oslo kommunes energi- og klimafond er et viktig tilbud for utfasingen av oljefyring (se våre innspill til fondet under).

Utfasing av oljefyr: Informasjonsarbeid

Naturvernforbundet ser positivt på at Oslo kommune ønsker å styrke satsingen på direkte informasjonskampanjer som "Bli oljefri". Naturvernforbundets Oljefri-program setter fokus på problemene med oljefyring og de fornybare alternativene. Gjennom vårt kampanjearbeid i Oljefri har vi erfart at mange bytter ut oljefyren etter uformell informasjon fra andre med slik erfaring.

På nettstedet oljefri.no finner bolig- og byggeiere nøytral og oppdatert informasjon om miljøvennlige oppvarmingsløsninger og energifrigjøringstiltak. Nettstedet presenterer også erfaringer fra andre boligeiere som har skiftet ut oljefyren. I etablerte Oljefri-regioner, deriblant Oslo, kan bolig- og byggeiere i tillegg sende forespørsel til kvalitetssikrede, lokale tilbydere av klimavennlige oppvarmingsalternativer. Siden Oslo-lansering i 2010 har Oljefri mottatt 300 forespørsler til våre tilbydere. Ved siste brukerundersøkelse for hele Oljefri (med en svarprosent på 33 prosent) svarte hele 50 prosent av de hadde skiftet ut oljefyren etter å ha besøkt oljefri.no, og 23 prosent svarte at de hadde planer om å gjøre det snart.

Samarbeid med organisasjoner kan være en forutsetning for å nå målet om utfasing av oljefyring. Naturvernforbundet oppfordrer derfor Oslo kommune til å opprette en ordning hvor organisasjoner og andre aktører med relevante prosjekter for STREK 2020 kan søke om midler etter gitte kriterier.

2. Energieffektivisering i bestående bygg

Naturvernforbundet merker seg at strategien synliggjør direkte klimagassutslipp fra elektrisitet ved å legge til grunn nordisk energimiks med en CO₂-utslippsfaktor på 108 g/kWh. Hvilken utslippsfaktor for elektrisitet som bør brukes, er som kjent omstridt. I denne sammenhengen nøyer vi oss med å understreke at det er flere gode grunner til å redusere forbruket av elektrisitet, i tillegg til konsekvensene av klimagassutslipp. En av dem er å unngå unødvendige inngrep i sårbare naturområder.

Naturvernforbundet mener derfor at direktevirkende elektrisitet som hovedregel bør unngås i oppvarming av bygninger, slik også byggt teknisk forskrift legger opp til. Oslo kommune bør arbeide for å få ned bruken av direktevirkende elektrisitet til oppvarming. Bruk av elektrisitet til oppvarming gjennom varmepumper er derimot en god løsning.

Støtteordninger og andre tiltak for boligeiere

Rapportene som ligger til grunn for strategien, viser at det er et betydelig potensial for energieffektivisering i bygningsmassen. For at dette potensialet skal utløses, trengs det mange virkemidler. Ved siden av informasjonskampanjer, har kommunens energi- og klimafond vært en forutsetning for den store interessen i energieffektiviserende tiltak hos boligeiere og borettslag i Oslo. Naturvernforbundet vil derfor understreke viktigheten av

at det gode tilbudet i klima- og energifondet opprettholdes for Oslo-borgere der hvor Enova i dag ikke strekker til.

Vi støtter imidlertid behovet for å vurdere fondets retningslinjer og se disse mer i sammenheng med den statlige tilskuddsordningen gjennom Enova. Som det påpekes i strategien, skal Enova være sentral i arbeidet med energieffektivisering og utfasing av oljefyring nasjonalt. Det trengs imidlertid en betydelig opptrapping av Enovas støtte til småbygg og husholdninger. Dette er den bygningsmassen som bruker mest energi, og som har de minst profesjonelle eierne.

Vi håper Oslo kommune vil være en pådriver overfor staten og Enova, slik at deres støtteordning utvides og forbedres, bl.a. ved å vise til erfaringene fra klima- og energifondet i Oslo.

Ved siden av økonomisk støtte har Naturvernforbundet videre to forslag til tiltak som bør inkluderes i strategien: grønne leiekontakter og personlig energirådgivning.

Gjennom et grønt bilag i leiekontrakten kan gårdseier foreta investeringer som reduserer energibruk og forbedrer miljøet. Leietakere som ønsker å bidra til et godt miljø, kan gjøre det ved å tegne såkalte grønne leieavtaler. Dette er noe Oslo kommune kan markedsføre gjennom informasjonsmøter som klima- og energifondet allerede har.

Videre er det behov for uavhengig energirådgivning for boligeiere, ansikt til ansikt. Dagens rådgivningstjeneste som Enova tilbyr, er ikke tilfredsstillende for privatpersoner som vil gjennomføre energisparetiltak. For mange boligeiere er det nødvendig med konkrete råd tilpasset sin bolig. Naturvernforbundet stiller seg positiv til en lokalt forankret rådgivningstjeneste slik det er foreslått i bygningsmeldingen (Meld. St. 28 (2011–2012) *Gode bygg for eit betre samfunn*). Som bygningsmeldingen trekker fram, er det også gode erfaringer med en slik ordning fra Asker kommune.

Naturvernforbundet mener Oslo kommune bør satse på lokal energirådgivning. Denne bør være gratis eller gis støtte til gjennom Klima- og energifondet. Kommunens tilbud om energirådgivning bør sees i sammenheng med det regjeringen og Enova gjør på området.

Tiltak i offentlige bygg

Naturvernforbundet vil oppfordre til en energispareplan for kommunale bygg, for slik å kunne kutte ned på Oslo kommunes energibehov i bygningsmassen.

Naturvernforbundet berømmer utfasingen av fyringsolje til oppvarming av kommunale bygg, men ser behovet for en mer ambisiøs plan for oppfølgingen av egne bygg. Flere av de kommunale byggene har gått over til bioolje. Vi anser ikke bioolje i stor skala for å være en langsiktig løsning, da økte etterspørsel etter bioolje kan resultere i en produksjon med dårlig klimaregnskap. Alternativt kan råstoffet anvendes på en måte som gir større klimagevinst.

3. Innfasing av passivhus

Naturvernforbundet ser det som viktig at alle kommunale nybygg blir på passivhusnivå fra 2014, nettopp for å sikre problemfri overgang til nye krav, slik det framsettes i strategien. Det offentlige har en viktig rolle i å gå foran, skaffe erfaring og etterspørre tjenester i markedet som stimulerer utviklingen. Oslo kommune bør slik være en pådriver for nybygg som er mest mulig energieffektive.

For at Oslo kommune skal kunne nå målene i strategien, er en videre avhengig av en kompetanseheving i byggebransjen og rørfaget. Dette gjelder for oppføring av nye bygg

så vel som oppgradering av gamle. Riktig installering av varmepumper er f.eks. avgjørende for å oppnå potensiell energigevinst. Viktige tiltak for energieffektivisering i bygg bør komme tidlig inn i utdanningsløpet til nye fagarbeidere i den videregående skolen. Oslo kommune har en unik mulighet til å heve kompetansen i bransjene ved å legge til rette for kunnskapsoverføring til skolebenken. Flinke og kvalitetssikrede aktører i bransjen bør gis spydspissfunksjon og brukes aktivt i undervisningen.

Naturvernforbundet mener at strategien som foreligger, bør inkludere tiltak for å få bygd flere plusshus før 2020, for å få pilotprosjekter på dette. Strategien bør også mer spesifikt inkludere planer for kompetanseheving i byggebransjen når det gjelder energisparing, energieffektivisering og installering av nye oppvarmingsløsninger.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Holger Schlaupitz
fagleder